

Project funded by
EUROPEAN UNION

D.T1.3.1

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ДЛЯ ПІДПРИЄМЦІВ АКВАКУЛЬТУРИ

Common borders. Common solutions.

Project funded by
EUROPEAN UNION

Визначення всіх відповідних документів, необхідних для початку/розвитку бізнесу в аквакультури

В Україні така сфера діяльності, як рибальство та організація рибальства, регулює видачу низки дозволів, які є обов'язковими для отримання дозволу на заняття тим чи іншим видом діяльності.

Нижче наведені найбільш поширені види документів, які видаються відповідно до Закону України №3677-VI.

Дозвіл на спеціальне використання водних біоресурсів у рибних водоймах (їх частинах)

Цей вид дозволу видається центральними та територіальними підрозділами державного органу, що відповідає за рибальство України. Термін видачі дозволів, встановлений законом, становить до 30 календарних днів з дня подання наказу про ліміти. Також протягом цього періоду може бути прийнято рішення про відмову у видачі дозволу.

Для отримання дозволу на спеціальне використання необхідно підготувати пакет документів, повний перелік яких встановлений Кабінетом Міністрів. Однак існує ряд причин офіційної відмови. Це такі фактори, як: помилки або неправдива інформація у документації, наданій суб'єктом господарювання; подання заяви за відсутності наукового обґрунтування використання біоресурсів; суб'єкт діяльності домогосподарств систематично порушує законодавство України; немає безкоштовної частки ліміту води; різні неплатежі, прострочення штрафів, податків тощо; неефективне використання ресурсів; рішення суду, ліквідація суб'єкта господарювання та інші підстави.

Видача дозволів на спеціальне використання біоресурсів необхідна підприємствам та окремим суб'єктам господарювання, що організовують господарську діяльність з метою промислового вирощування риби. Повний порядок видачі визначається постановою КМУ № 801 від 30 жовтня 2013 року, а також наказом Мінагрополітики № 414 від 07.07.2012.

Дозвіл на спеціальне використання водних біоресурсів за межами юрисдикції України

Цей вид економічної діяльності, такий як промислове рибальство, передбачає рибальство в різних географічних місцях. Це водні ресурси України та біологічні ресурси, що належать до юрисдикції іноземних держав. Закон № 3677-VI регулює порядок видачі дозволів на спеціальне використання водних біоресурсів за межами юрисдикції України, особливості якого визначені у Рішенні Кабінету Міністрів від 30 жовтня 2013 р. № 800. Українські території, до складу яких входять: виняткові економічні зони інших країн; сфери, в яких господарська діяльність здійснюється на підставі конвенційної угоди; відкритий морський простір.

Common borders. Common solutions.

Project funded by
EUROPEAN UNION

Промислове рибальство за межами юрисдикції України контролюється методом державного нагляду в різних сферах. Зокрема, видаються дозволи, отримання яких є обов'язковим для легального промислу. Отримання цього дозволу ґрунтується на рішенні Центрального органу виконавчої влади, що здійснює адміністрування рибальства. Крім того, цей вид документів можуть видавати територіальні підрозділи цього органу.

Реєстраційна форма для вилову (реекспорт) антарктичних і патагонських кликачів

Цей вид дозволів ґрунтується на Міжнародному кодексі, що регулює рибальство, та відповідних екологічних вимогах. Оформлення цього документа є платним. Розмір платежу встановлюється КМУ відповідно до розрахунків центрального управління відповідного органу, відповідального за рибальство.

Щоб отримати дозвіл на реєстрацію вилову або реекспорт, необхідно подати заяву до відповідного органу рибальства, який протягом 30 днів приймає рішення, яке може бути як позитивним, так і негативним. У разі негативної відповіді вона надається заявнику у письмовій формі. Держава встановлює жорсткі вимоги до імпоротної продукції, тому однією з поширених причин відмови може бути відсутність необхідних підтверджуючих документів та сертифікатів.

Термін дії дозволу на реєстрацію вилову антарктичних і патагонських ослів становить п'ять років. Для реєстрації цього виду рибного продукту розроблено спеціальну форму, яку необхідно заповнити в суворій відповідності з правилами. Повний порядок видачі дозволів описаний у постанові Кабінету Міністрів № 760 від 15 серпня 2012 року.

Дозвіл на імпорт та експорт зразків видів дикої фауни та флори, сертифікат на пересувні виставки, реекспорт та інтродукцію цих екземплярів з моря, які регулюються Конвенцією про міжнародну торгівлю видами дикої фауни та флори, що знаходяться під загрозою зникнення, щодо осетра та риби, з яких продуктів

Широка категорія дозволів на різні види використання біоресурсів, повний перелік яких згадується у заголовку розділу, регулюється Законом України «Про рибальство, промислове рибальство та охорону водних біологічних ресурсів», а також резолюціями Кабінету Міністрів, який, серед іншого, встановлює необхідний перелік документів для надання заявником. Поточний порядок встановлено постановою Кабінету Міністрів України № 953 від 25 липня 2007 року.

У разі позитивного рішення про надання дозволу суб'єкту господарювання видається відповідне свідоцтво, яке вказує на офіційне право на організацію виставки або дозволяє займатися імпортом та експортом відповідної продукції в Україну. Рішення, як позитивне, так і негативне, може бути прийняте протягом місяця з дня подання заяви.

Common borders. Common solutions.

Project funded by
EUROPEAN UNION

Без державного сертифіката здійснення цих видів діяльності, пов'язаних з рідкісними видами рослинної продукції та представниками видів тварин, що знаходяться під загрозою зникнення, неможливе. Обов'язковий порядок оформлення дозволу цього виду передбачений Законом України “Про рибальство ...”, який є фундаментальним документом у сфері контролю водних ресурсів.

Підтвердження законності вилучення водних біоресурсів з їх середовища проживання та переробки продуктів рибальства (у разі необхідності суб'єкт господарювання для здійснення зовнішньоторговельних операцій).

Рибальство України має свій центральний орган виконавчої влади, який займається підготовкою дозволів різного характеру. Одним з найважливіших видів обов'язкових сертифікатів є офіційне підтвердження того, що наявні водні біологічні ресурси отримані легально. Такий документ може знадобитися, якщо суб'єкт рибальства займається реалізацією зовнішньоекономічних зв'язків.

Організація міжнародної торгівлі біоресурсами водного походження здійснюється у суворій відповідності до Закону України № 3677-VI, а також Постанов КМУ щодо переліків необхідних документів та порядку реєстрації. Такими біологічними ресурсами є вилов риби, а також продукти її переробки. Наразі такий порядок визначено постановою Кабміну від 4 липня 2012 року № 596.

Confirmation the legality of biological resources withdrawal of water origin can be issued both by the central authority of the Ukrainian fisheries and its regional units. This type of permit document is drawn up and issued free of charge.

Донедавна рибальська діяльність у водних об'єктах загальнодержавного значення здійснювалася на водних об'єктах України в режимі промислового рибальства в межах спеціального використання водних біоресурсів, або в режимі рибальського господарства водного об'єкта із затвердженою рибальською експлуатацією режиму.

Рибальство в режимах PER. Відповідно до статті 17 Закону України «Про тваринний світ» та вимог статей 3, 59 Земельного кодексу України отримання оренди земельних ділянок водного фонду не передбачає права на впровадження та використання риба та інші водні біологічні ресурси у рибних водоймах. Тобто, крім договору оренди землі з водного фонду, необхідно мати відповідні дозволи на рибальську діяльність у водних об'єктах, які видаються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань рибальства.

Найпоширенішим видом рибальської діяльності на невеликих водоймах загальнодержавного значення було їх використання в режимі експлуатації рибальства (PER). Зараз ситуація з вирощуванням риби у внутрішніх водоймах змінилася.

Якщо водний об'єкт передається в оренду, риболовство на ньому може здійснюватися як аквакультура.

Common borders. Common solutions.

Project funded by
EUROPEAN UNION

Відповідно до ст. 27 Закону України "Про рибальство, промислове рибальство та охорону водних біологічних ресурсів" використання водних біоресурсів, що знаходяться в межах відокремлених природних або штучно створених водних об'єктів, що надаються для потреб використання аквакультури, не поширюється на спеціальне використання і здійснюється у спосіб, визначений власниками цих водних біоресурсів.

З прийняттям Закону України «Про аквакультуру» рибальська діяльність у водних об'єктах, де не здійснюється комерційний промисел квот, може здійснюватися як у режимі спеціального використання (шляхом створення РЕР), так і в процедурі ведення аквакультури, що не має відношення до спеціального використання та визначається суб'єктом аквакультури.

У цьому випадку необхідно виходити з вимог закону, згідно з яким суб'єктом аквакультури може бути користувач із обов'язковими умовами:

Отримання водного об'єкта для користування (оренди чи майна). Відповідно до ст. 14 Закону України «Про аквакультуру», рибний водний об'єкт для цілей аквакультури передається в оренду юридичній чи фізичній особі відповідно до Водного кодексу України. Слід зазначити, що водойми (крім водосховищ складного призначення), ставки, озера та огорожені природні водойми надаються у користування на умовах оренди відповідно до та в порядку, передбаченому ст. 51 Водного кодексу України, для потреб рибальства, культурних, рекреаційних, лікувальних, рекреаційних, спортивних та туристичних цілей, проведення досліджень.

Відповідно до ст. 1 Водного кодексу України комплексне водосховище - водосховище, яке відповідно до паспорта використовується для двох і більше цілей (крім рекреаційних). Водні об'єкти, що використовуються для пиття, розташовані в межах територій та об'єктів, що охороняються Законом України "Про природно -заповідний фонд", а також річки, струмки, канали, не підлягають передачі у користування в оренду для рибальських потреб.

У меті оренди має бути зазначена мета оренди - для цілей аквакультури (сільського господарства) (ст. 13 Закону України «Про аквакультуру»).

Наявність дозволу на спеціальне водокористування (ст. 51 Закону України «Про аквакультуру»);

Наявність технічного проекту або паспорта водного об'єкта (Порядок розробки паспорта водного об'єкта затверджений наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 18 березня 2013 р. № 99, зареєстрованим у Міністерстві юстиції м. Україна від 18 травня 2013 р. № 775/23307);

Водосховище, на якому здійснюється рибоводство (аквакультура), має бути ізольоване (ст. 21 Закону України «Про рибальство, промислове рибальство та охорону водних біологічних ресурсів». Крім того, слід звернути увагу на пункт 2.1 наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 30 січня 2013 р. №45, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 11 лютого 2013 р. №240/22772 «Про

Common borders. Common solutions.

Project funded by
EUROPEAN UNION

затвердження аквакультури (рибоводство) та рибного господарства зони продуктивності в регіонах України », де з метою забезпечення раціонального використання рибогосподарських водних об'єктів (їх частин) при наданні водних об'єктів (їх частин) для цілей розведення риби норми продуктивності риб зон аквакультури (рибництво) та зональна рибопродуктивність в регіонах України.);

Користувачі, які здійснюють свою підприємницьку діяльність у рибоводстві (аквакультурі), повинні подавати звіти за формою No 1A - риба (наказ «Про затвердження форми звітності No 1A - риба (щорічно) «Виробництво продукції аквакультури за 20__ р. ». та вказівки щодо його заповнення »Міністерства аграрної політики та продовольства України від 21 березня 2012 р. No.141, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 9 квітня 2012 р. No 514/20827).

Режим спеціального використання водойм. Якщо умови, передбачені законодавством, не можуть бути повністю виконані, то відповідні рибальські водойми незаконно віднесені до аквакультури, а Закон України «Про аквакультуру» до них не застосовується. Рибальська діяльність у таких водоймах може здійснюватися шляхом створення РЕР, діяльність якої не обмежується будь-якими умовами, окрім тих, що визначені Інструкцією про порядок штучного розведення, вирощування риби, інших водних живих ресурсів та їх використання у спеціальному товарному промислі, затверженому наказом Державного комітету рибальства України від 15 січня 2008 р. No 4, зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 28 січня 2008 р. No 64/14755.

Вищезгадана Інструкція не передбачає оренду водного об'єкта або укладення угоди про співпрацю у рибальстві в режимі РЕР, оскільки згідно з договором оренди водойма надається користувачам у користування, а вони є водокористувачами. Під час рибальської діяльності в режимі РЕР використовується ресурс загальнодержавного значення - водні біологічні ресурси і, відповідно, вони є користувачами водних біоресурсів. Водночас Режими затверджуються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань рибальства (нині - Державне агентство України), а орендодавцями водних об'єктів - Кабінет Міністрів України, державні адміністрації та обласні ради.

Відповідно до пункту 1.1. Інструкції про порядок штучного вирощування, вирощування водних живих ресурсів та їх використання "Штучне вирощування, вирощування водних живих ресурсів та їх використання здійснюється без забору води та скидання використаної (стічної) води на рибогосподарські водойми ...".

Дозвіл на спеціальне водокористування дає право на використання водних ресурсів і включає: обмеження забору води, обмеження використання води та обмеження скидання забруднюючих речовин (ст. 48 Водного кодексу України). Вирішення питань провадження рибальської діяльності у водних об'єктах з дозволом на спеціальне водокористування не передбачено, оскільки риба та кормові організми належать до іншого виду природних ресурсів.

Common borders. Common solutions.

Project funded by
EUROPEAN UNION

Методом повного зливу води риболовля може здійснюватися лише у водоймах, побудованих та функціонуючих спеціально для промислового вирощування риби, а також у тих, де впроваджено аквакультуру.

Контроль за дотриманням умов договору оренди земель водного фонду, а також над оплатою та дотриманням умов користування земельними ділянками водного фонду та станом орендованого майна відповідно до чинного законодавства покладається на орган, який уклав відповідний договір - поки що це районні державні адміністрації.

Відповідно до пункту 2.1 Інструкції щодо затвердження Режиму, необхідно подати до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері рибальства (Державне агентство рибного господарства України) проект режиму експлуатації рибальства водний об'єкт, погоджений територіальним органом рибальства; науково -біологічне обґрунтування; заява, погоджена з територіальним органом охорони риб, у зоні контролю якого є рибний водний об'єкт; карту розташування РЕР; свідоцтво про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності (копії, засвідчені у встановленому законодавством порядку), ліцензію на право на господарську діяльність, пов'язану з промисловим рибальством у промислових зонах рибогосподарських водойм (для водних об'єктів площею понад 1 млн. м 2). Проект режиму управління рибальством та науково -біологічне обґрунтування розробляється відповідною спеціалізованою науковою установою, яка має затверджену програму роботи у цій сфері.

Режим експлуатації рибальства передбачає весь комплекс рибальських заходів, починаючи з розрахунку впровадження цінних об'єктів рибогосподарства відповідно до показників рибальства, водних об'єктів (стан кормової бази, наявність хижих видів риб тощо) до промислу та меліоративних заходів - скошування рослинності, санація нерестовиків тощо.

Далі слід звернути увагу на те, що для економічної роботи в режимі РЕР пов'язано із спеціальним використанням біологічних ресурсів, обмежень на встановлення для місцевих відрізків риб (звичайних у водограніфікації, але не на засіданні підприємств), а також для видів - залучення (об'єкти зариблення) - показали планувальну програму улова.

Крім того, з метою підтримки рибальства суб'єкт господарювання, що видав режим РЕР, має єдине право здійснювати рибальську експлуатацію водного об'єкта.

Загалом, при виборі будь -якого з районів внутрішнього рибальства слід враховувати місцеві особливості. Наприклад, коли неможливо взяти в оренду водний об'єкт або якщо риболовство планується входити до складу водного об'єкта (затока водойми відокремлена, що не втратила гідрологічного зв'язку з основним водним об'єктом), або водойма не є стоком, краще скласти режим управління рибальством для водного об'єкта. У разі невеликих водойм, обладнаних діючими водозбірними системами, слід віддавати перевагу напрямкам аквакультури.

Common borders. Common solutions.